

Υπάρχει θεραπεία της ασθένειας του ατομοκεντρισμού; - Του Ηρακλή Ρεράκη

/ [Γνώμες](#)

Ο ατομοκεντρισμός αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες ψυχικές και πνευματικές ασθένειες της εποχής μας, που επηρεάζει αρνητικά τις υγιείς κοινωνικές σχέσεις.

Το να θεωρεί κάποιος το άτομό του, ως κέντρο όλων των γύρω του, αποτελεί τον ορισμό της ασθένειας της ατομοκεντρικότητας. Η αγάπη προς τον εαυτό θεωρείται θεμιτή και ωφέλιμη, σύμφωνα με την ορθόδοξη πίστη, μόνον όταν και εφόσον εκφράζεται, ταυτόχρονα και με την ίδια ένταση και προς τον πλησίον: «Αγαπήσεις τον πλησίον σου ως εαυτόν».

- Γράφει ο [Ηρακλής Ρεράκης, Καθηγητής Παιδαγωγικής-Χριστιανικής Παιδαγωγικής Α.Π.Θ.](#)

Η ζωή του Ορθόδοξου Χριστιανού δεν έχει νόημα ούτε προσδοκία ζωής αιωνίου, χωρίς την αγάπη προς τον συνάνθρωπο. Η προς τον άλλον αγάπη, συνεπώς, αποτελεί, όχι μια απλή τάση ή έκφραση κοινωνικότητας, αλλά μια οργανική πνευματική ανάγκη, χωρίς την κάλυψη της οποίας ο εαυτός μας πάσχει από υπαρξιακή αναπηρία.

Ο άνθρωπος, με άλλα λόγια, γίνεται προβληματικό άτομο, ακριβώς, όταν διαχωρίζεται από τον «άλλο», καθώς δεν ακολουθεί τη φυσική σχέση της ανιδιοτελούς αγάπης, που ως ανώτερο πνευματικό δημιούργημα οφείλει να έχει προς τον πλησίον του.

Η ευρωπαϊκή φιλοσοφική σκέψη του διαφωτισμού, μετέτρεψε τον οποιονδήποτε «άλλο» ή «πλησίον», σε άτομο, καθώς τον θεώρησε, ως μια επικίνδυνη ύπαρξη, που αντίκειται, στέκεται δηλαδή εχθρικά απέναντι στο «εγώ».

Αυτός ο απέναντι ονομάστηκε στον διαφωτισμό αντι-κείμενο, καθώς σημαίνει τον πλησίον, ο οποίος, όμως, εκ προοιμίου, θεωρείται εχθρός και απειλή για τον εαυτό.

Υποκείμενο στη φιλοσοφία του διαφωτισμού είναι το «εγώ», ο εαυτός, που αισθάνεται διαρκώς τον συγκρουσιακό φόβο της απειλής εκ μέρους του «άλλου», του αντι-κειμένου και γι αυτό κάνει τα αδύνατα δυνατά να αντεπιτεθεί εναντίον του, προκειμένου να γίνει αυτός ο κυρίαρχος, ο εξουσιαστής, ο νικητής του.

Συνεπώς, στον διαφωτισμό, η έγνοια του ανθρώπου είναι όχι πώς θα αγαπήσει και θα βοηθήσει ή θα ελεήσει τον «άλλο», αλλά πώς θα γίνει πιο δυνατός από αυτόν, προκειμένου να μπορεί να τον κατεξουσιάζει και να τον κατασπαράζει, σε όλα τα επίπεδα, ως αδύναμο.

Η ορθόδοξη αγιοπνευματική παράδοση, αντίθετα, έχει διδάξει, με τα παραδείγματα του Χριστού, των Αγίων και των Ηρώων της, ότι, οι άνθρωποι του Θεού, έχουν, ως θείο προορισμό, να αξιοποιούν το εκ Θεού τάλαντο της φύσεώς τους, προκειμένου να ζουν τη ζωή, ως φιλική, ειρηνική και αγαπητική σχέση με τον «άλλο», αρνούμενοι τα διαβολικά πάθη, του πολέμου, της βίας, της πόλωσης και της επιθετικότητας.

Ο όρος «πρόσωπο», στην ορθόδοξη παράδοση, αντίθετα από το άτομο και το υποκείμενο, χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει τον άνθρωπο, ως φορέα και δημιουργό πολιτισμικών αγαθών, αρετών και άλλων υγιών τάσεων και σκοπών μέσα σε μια κοινοτική ομάδα.

Από τη μικρή του ηλικία, ο ορθόδοξος άνθρωπος θεωρείται πρόσωπο εν εξελίξει,

όχι μόνο γιατί συνειδητοποιεί τον εαυτό του, ως αδελφό, σε σχέση με τους «άλλους», αλλά και γιατί έχει ένα είδος συνείδησης του εαυτού του, ως όντος που έχει ανάγκη τον πλησίον, προκειμένου να αναπτύσσει πνευματικά τον εαυτό του, μέσω της ανιδιοτελούς προς αυτόν αγάπης.

Ωστόσο, οι νέοι μας, απομακρυσμένοι από την παράδοσή τους, με αμέλεια των γονέων και του σχολείου, χάνουν το μέτρο της διάκρισης και γίνονται θύματα του εθισμού στον κόσμο του διαδικτύου, το οποίο τους κρατά ως μαγνήτης, μακράν της παραδόσεώς τους, μέσα σε μια εικονική κοινωνία με τους άλλους, καθηλώνοντάς τους στην απομόνωση και στην ανωνυμία, μακράν των αληθινών και διαπροσωπικών σχέσεων, έτσι όπως τις διδάσκει η Ορθοδοξία.

Αποτέλεσμα αυτής της πολιτισμικής αποξενώσεως είναι ότι ο κάθε ένας βρίσκεται μόνος του, βυθισμένος στον εαυτό του, διαμορφώνοντας την ατομικιστική, αλλά όχι την προσωπική του ταυτότητα. Η θεωρούμενη, ως κοινωνική ταυτότητα, όλο και πιο πολύ, φαίνεται να είναι το ζητούμενο της εποχής, καθώς χωρίς κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις δεν καλλιεργείται ούτε ζυμώνεται η κοινωνική συνοχή και συγκρότηση των ανθρώπων, αλλά η ατομικιστική συνείδηση.

Η σχέση των νέων με τον Θεό τους, τον εαυτό τους, τους άλλους, το φυσικό περιβάλλον είναι προβληματική. Η πραγματικότητά τους διαμορφώνεται «διαφωτίζεται» και συντελείται, μέσα από κάποια άγνωστα κέντρα, με τη συμβολή των ΜΜΕ και του διαδικτύου, χωρίς τη συμμετοχή ή τη γνώμη των θεατών του.

Δυναμικό και ακαταγώνιστο μέσο όλου αυτού του κυκλώματος παραπλάνησης είναι η αναπτυσσόμενη με ιλιγγιώδεις ρυθμούς τεχνολογία σε όλους τους τομείς, που προσφέρει υπηρεσίες, που εξυπηρετούν, ακόπως, ανάγκες και επιθυμίες, χωρίς καν να προλαβαίνει κάποιος να τις εξετάσει, πριν τις δεχθεί μέσα από το φίλτρο της πνευματικής διάκρισης, αν βέβαια διαθέτει τέτοιο φίλτρο.

Η γνώση και χρήση της τεχνολογίας γίνεται με ένα άμετρο και ανισόρροπο τρόπο. Το διαδίκτυο, για παράδειγμα, προβάλλει την Τεχνητή Νοημοσύνη και, πριν προλάβει κάποιος να την εξετάσει πολύπτυχα και με πνευματική διάκριση σε όλες της τις παραμέτρους της και να την αποδεχτεί μέσα από τα φίλτρα της διάκρισης, την βλέπει να εφαρμόζεται άμεσα σε διάφορους τομείς.

Οι θεμελιακές αυτές αλλαγές που συντελούνται έχουν συνέπειες και στην κοινωνική και προσωπική ζωή, στο αν, δηλαδή, οι σχέσεις που συγκροτούνται ανάμεσα στο «εγώ» και στο «εσύ» είναι είτε ατομοκεντρικές είτε προσωποκεντρικές, καθώς η μετάπτωση της κοινωνίας μας από προσωπική σε μαζική, ευνοεί και προωθεί την κατάτμησή της σε άτομα, δηλαδή στην επικράτηση

της ασθένειας του ατομοκεντρισμού.

Η διάλυση του ουσιαστικού πυρήνα του προσώπου καταλήγει στην εξάλειψη του προσώπου, καθώς το διαλυμένο εσωτερικά πρόσωπο, ως μέλος της κοινωνίας, καταντά ένα αδύναμο και ανώνυμο σημείο, χωρίς ταυτότητα και ψυχοσωματική αρμονία, το οποίο χάνεται μέσα στην αχρωμία και στην ανωνυμία απρόσωπων δομών.

Και, τότε, η εσωτερική διάλυση του προσώπου συντελεί στην καλλιέργεια και δημιουργία μιας ασυγκρότητης κοινωνίας, που πολύ εύκολα καταντά, σε όλους τους τομείς της, παίγνιο στα χέρια ανεξέλεγκτων και αδιάγνωστων δυνάμεων.

Μέσα σε μια τέτοια κοινωνική αταξία, η ορθόδοξη αγωγή έχει να διακονήσει έναν μεγάλο αγώνα, καθώς οφείλει να στραφεί θεραπευτικά σε δύο περιοχές:

Πρώτον, στην περιοχή ενός οργανωμένου στην οικονομία και σε όλες τις άλλες δομές πολιτειακού συνόλου και, δεύτερον, στην περιοχή των μεμονωμένων ανθρώπων, που νιώθουν να είναι βαθύτατα πληγωμένοι, εντός της μαζοποίησης, της αποξένωσης, της απομόνωσης και της πνευματικής ξηρασίας.

Η θεραπεία έγκειται στην ανατροπή του μοντέλου της ατομοκρατίας και της απρόσωπης ζωής και στην επάνοδο των ανθρώπων στη ζωή των σχέσεων, της συναδέλφωσης, της συνοχής, της συμφιλίωσης, της ενότητας και της αγάπης.

Η αλλαγή είναι δύσκολη, διότι εκεί που σχεδόν τα πάντα έχουν μετατραπεί σε οικονομικά και υλιστικά μεγέθη, με βάση το πάθος της εξουσίας και του πλουτισμού, με τη δημιουργία μηχανισμών εξαπάτησης, επηρεασμού, μοντέλων παραπλάνησης, πλαστής αλήθειας και φαινομενικής ελευθερίας, έρχεται το διαχρονικό πρότυπο της ορθόδοξης ζωής και αγωγής να υπενθυμίζει το χρέος του ανθρώπου να διασώσει και να διατηρήσει την προσωπική υπαρξιακή του αρμονία και ιερότητα.

Η επάνοδος των ανθρώπων στον αντιατομοκεντρικό τρόπο ζωής της ορθόδοξης παραδόσεως, που, μέσα από τους δεσμούς της φιλίας, της ενότητας, της αδελφοποίησης, της κοινωνικής ειρήνης και συνοχής, της αγάπης και της αληθινής ελευθερίας, μπορεί να λυτρώσει τους ανθρώπους από τα κοινωνικά και υπαρξιακά τους αδιέξοδα και να μπορέσουν να μπορέσουν να ζήσουν στην «κατά φύσιν» ζωή και κοινωνία τους.

Η πρόταση της ορθόδοξης αγωγής δεν αποτελεί μια θεωρητική φιλοσοφική άποψη, αλλά μια πρόταση ζωής που μπορεί να εφαρμοστεί, εμπειρικά και άμεσα, εντός της εκκλησιαστικής και μυστηριακής ζωής.

Εκεί που άλλες προτάσεις προκαλούν τη διάσπαση των ανθρώπων σε αποξενωμένα άτομα και υποκείμενα, που εχθρεύονται και μάχονται μεταξύ τους, η ορθόδοξη πρόταση ζωής τους μετατρέπει, όχι απλώς σε συνανθρώπους, αλλά σε αδελφούς, συγκροτώντας τους μυστηριακά, «επί τω αυτώ», σε ένα Σώμα, το Σώμα του Χριστού.

Ο άνθρωπος, στη ζωή της ορθόδοξης Εκκλησίας του, γίνεται φίλος, αδελφός, μέλος του ίδιου Σώματος, συνδεδεμένος με τα άλλα μέλη με τον αιώνιο σύνδεσμο της του Θεού αγάπης, η οποία κατά τον Απ. Παύλο, «ου ζητεί τα εαυτής».

Γι' αυτό, σε ολόκληρο τον κόσμο, σε όλες τις θρησκευτικές, φιλοσοφικές, ανθρωπιστικές και κοινωνικές θεωρίες, δεν υπάρχει καμιά άλλη σοβαρή, δοκιμασμένη και εφαρμόσιμη πρόταση (φάρμακο), για τη θεραπεία της βαρύτατης ασθένειας του ατομοκεντρισμού, εκτός από την πρόταση της εν Χριστώ αδελφοσύνης της ορθόδοξης Εκκλησίας.

Πηγή: pemptousia.gr